

וילונו כל עדת בני ישראל וגו'. לא כמו שהיה במרה שהתלונו העם. היינו מקצת מהם ולא כולו שהרי באמת לא השיגו צמאון כמש"כ. והיה בתקוה שתועיל השגחתו ית' שלא יהיו נצרכים למים כמו שהיה בג' ימים הראשונים. משא"כ בהעדר אכילה א"א בטבע לחיות ע"כ כולם התלונו :

מי יתן מותנו ביד ה'. היינו בעת שהיה יד חזקה זה הדבר על ישראל שהיה בשלשת ימי אפלה והכי מפרש במכילתא לואי מתנו בשלשה ימי אפלה של מצרים. והנה לשון התלונה בכלל פלא. ולמה לא אמרו מי יתן ועבדנו את מצרים וכמו שאמרו בתלונה הראשונה כי טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר. ותו ק' דיוק הלשון כי הוצאתם אותנו להמית את כל הקהל הזה ברעב. והכי מיבעי להמיתנו ברעב. או כי הוצאתם את כל הקהל הזה להמיתם ברעב. ותו קשה למה התלונו כאן גם על אהרן יותר מתלונתם בעמדם על הים. אלא כך הענין שכאן לא התלונו על עיקר יציאת מצרים לחשוב תועה שמשעה עשה הכל מדעת עצמו ח"ו כמו שהיו סבורים לפני קריעת י"ס. שהרי אח"כ כתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו. הרי האמינו אשר ה' הוציאם. אלא כך היתה התלונה על משה ואהרן שחשבו כי ברצון ה' היה להוציא עדה קטנה של זקני הדור וצדיקים מעיקרם שהיו במצרים ולא כל המון העם אשר כמה מהם באמת לא רצו לצאת לולי משה ואהרן החוצבים להבות אש בדבריהם ועל שפתייהם לקחו לבבם ופתום לצאת גם המה. אבל בל"ז היו מתים גם המה בתוך הרבה שלא נתרצו גם אח"כ לצאת ומתו בג' ימי אפלה שכך עלה ברצון שלא ישאר מזרע ישראל פרסה במצרים. וחשבו אשר אם עלו רק עדה קטנה היה די להסתפק בצאן ובקר עד בואם אל ארץ נושבת. אבל משה ואהרן הוציאו המון רבה מד"ע כמו שהוציא משה ערב רב בלי רצון ה' כידוע. ובהז' הגיעו שאין מקום להתפרנס במדבר. ובע"כ ימותו כולם אפילו זקני הדור והעדה שהיו ראויים לצאת. וזהו דבריהם בדיוק מי יתן מותנו ביד ה' כמו כל המתים בדבר בשביל שלא רצו לצאת:

כי הוצאתם אותנו. הדיוטים אשר מתחלה לא רצינו לצאת ולעבוד את ה'. ויהיה מזה סיבה. **להמית את כל הקהל הזה.** אפילו מי שהיה ראוי לכך מתחלה ובע"כ ימותו כולם. נמצא היתה התלונה רק על משה ואהרן לפי דעתם. ומש"ה היתה התלונה כאן גם על אהרן שגם הוא הוכיח ופתה אותם לצאת ממצרים ולהשתעבד למלכות שמים. **והנה אמרו בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשובע.** שהיינו אוכלים בשר בשעת אכילת לחם לשובע אז אכלו בשר אחר המזון לתענוג. מה שאין כן במדבר. אע"ג שהיה להם בשר הרבה גם זולת השליו שהרי הוציאו צאן ובקר מקנה כבד מאד אבל לא השתמשו בבשר לתענוג אלא לשובע. היינו שהיו צולים ואוכלים כדרך אנשי המחנה שממלאים נפשם במה שבידם. והנה לצורך עיקר התלונה על משה ואהרן לא נצרכו להזכיר כלל בשר שהרי אינם תובעים כ"א לחם לשבוע אבל הזכרת בשר היה נראה שבאים בלבבם לקבול גם על זה שאינם מוצאים במדבר סיר הבשר בריוח כיד המלך שהיה במצרים להאכילם אחר עבודתם סיר הבשר מה שאין כן דרך האדם כשהוא ברשות עצמו לזבוח צאנו ובקר כדי לאכול בשר וכדאי' בחולין דפ"ד א' אשר יצוד וגו' למדה תורה ד"א שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת. היינו בצידה מן ההפקר. וזה היה ברמז תלונה על הקב"ה שאינו מספיק להם בשר מן ההפקר אפילו להעדה שיצאו מרצון ה' ית'. אבל לא היתה תלונה זו מפורש יוצא מפיהם כמו שהיתה תלונת המתאווים במדבר. ויבואר עוד לפנינו בהמשך הפרשה: